

چالش‌های پیش روی برنامه‌ها و راهکارهای عملیاتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس

احسان ملکی پور حرجندی، اسماعیل شریفیان*

چکیده

مقدمه و هدف: در مسیر اجرای برنامه‌های عملیاتی هر سند راهبردی موانعی وجود دارد. هدف پژوهش حاضر بررسی چالش‌های پیش روی برنامه‌ها و راهکارهای عملیاتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس بود.

روش شناسی: روش تحقیق حاضر از نوع پیمایشی و از نظر هدف کاربردی بود. جامعه آماری این تحقیق شامل ۱۴۰۰ نفر آموزگاران، دبیران، کارشناسان اداری و سایر دست‌اندرکاران حوزه تربیت بدنی آموزش و پرورش استان کرمان در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ بود. نمونه آماری این تحقیق با استفاده از جدول مورگان ۳۰۲ نفر از افراد به تفکیک زن و مرد با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه‌ای در دو بخش جمعیت‌شناختی و سئوالات اصلی تحقیق مشتمل بر ۳۵ سؤال بر پایه ۵ عامل و براساس پرسشنامه رعیت (۱۳۹۲) استفاده شد که ساختار و گویه‌های آن در مطالعه حاضر حفظ گردید و فقط از نظر صوری گویه‌ها با تحقیق حاضر متناسب شد به همین دلیل روایی صوری و محتوایی با استفاده از نظر خبرگان مدیریت ورزشی و آموزش و پرورش (۱۰ نفر) مورد بررسی مجدد قرار گرفت و تایید شد همچنین ضریب پایایی آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۷ محاسبه گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری تی تک نمونه‌ای، آنالیز واریانس مکرر و آزمون تعقیبی بونفرونی با نرم افزار «اس.پی.اس.اس» استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌های تحقیق نشان داد که از بین ۵ عامل تخصص معلمان، انگیزه معلمان، تجهیزات و امکانات ورزشی، منابع مالی و برنامه‌های اجرایی، منابع مالی مهم‌ترین چالش‌های پیش روی برنامه‌ها و راهکارهای عملیاتی شناسایی شده بودند.

نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌های پژوهش، سند تحول بنیادین در مسیر اجرای برنامه‌ها و راهکارهای عملیاتی نیازمند پیش‌بینی‌های لازم جهت تعدیل یا مرتفع ساختن ۵ عامل تخصص معلمان، انگیزه معلمان، تجهیزات و امکانات ورزشی، منابع مالی و برنامه‌های اجرایی می‌باشد.

واژگان کلیدی: تربیت بدنی، ورزش، مدارس، برنامه‌های عملیاتی، معلمان.

۱. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی، دبیر تربیت بدنی آموزش و پرورش استان کرمان

۲. دانشیار مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران (نویسنده مسؤل): تلفن: ۰۹۱۳۳۴۰۹۲۴۶؛ پست الکترونیکی: Sharifian@uk.ac.ir

۱- مقدمه

آموزش و پرورش از جمله سازمان های زیربنایی جوامع بشری است که با توجه به نقش محوری آن در فرایند توسعه به ویژه توسعه نیروهای انسانی از اهمیت ویژه ای برخوردار است (۱)، شاید منحصر بفردترین و بزرگترین سازمانی است که می تواند شبکه وسیعی از افراد ماهر (معلم) را به کودکان (متربیان) آن جامعه متصل کند (۲). از این رهگذر کودکان (متربیان) با آموزش مداوم، شناخت از خود و محیط پیرامونشان (جهان) را افزایش می دهند (۳). تعلیم و تربیت امروزه رابطه تنگاتنگی با امر پرورش و آموزش انسان دارد و یکی از شاخص های اصلی تعیین کننده در میزان توسعه و پیشرفت کشورها در جهان لحاظ شده است (۴). بخش اعظم اهداف تعلیم و تربیت از طریق شرکت دانش آموزان در فعالیت های ورزشی و حرکتی قابل تحقق است. تربیت بدنی به عنوان یکی از شاخه های تعلیم و تربیت نقش مهمی در فرایند رشد جسمانی و روانی فراگیران ایفا می نماید تربیت بدنی، فرایندی آموزشی است که در آن از فعالیت جسمانی به عنوان راهی برای کمک به دانش آموزان به منظور کسب مهارت، آمادگی، دانش و نگرش مثبت در راستای رشد مطلوب، کسب سلامت عمومی و به حداکثر رساندن فرصت ها برای اجرای فعالیت های بدنی استفاده می شود (۱). در دوره نوجوانی و جوانی تربیت بدنی نه تنها به عنوان یک درون داد در سیستم آموزش و پرورش مورد توجه اکثر متخصصین تعلیم و تربیت می باشد بلکه به عنوان یکی از عوامل مهم فرآیند عملیاتی در ارتقا سطح کیفی و برون داد هر موسسه آموزشی است (۵). مشارکت ورزشی در کودکان و نوجوان نیز باعث افزایش فعالیت های فیزیکی و آمادگی جسمانی، بهبود عملکرد تحصیلی، سازگاری اجتماعی، سلامت روانی و همچنین پایین آمدن مصرف مواد مخدر و جلوگیری از جرم و جنایت می شود (۶). از این منظر، اندیشمندان هدف غایی تربیت بدنی را به حداکثر رساندن نقش افراد و کمک به توسعه مطلوب فرد با شکوفا شدن استعدادهايش در محیط مناسب و در طول عمر می دانند (۷)، از طرفی عدم فعالیت بدنی امروزه یکی از علل اصلی مرگ و میر در جهان شناخته می شود (۸). یک نظرسنجی ملی در چین نشان می دهد که فقط حدود ۸ درصد از دانش آموزان چینی بین ۶ تا ۱۸ سال بعد از اتمام مدرسه به فعالیت های بدنی هدفمند می پردازند از این نظر انجام فعالیت های بدنی در مدارس بیش از پیش ضروری به نظر می رسد (۹) و از آنجایی که تربیت بدنی و ورزش یکی از قوی ترین نهادهای تأثیرگذار در فرهنگ ملت ها محسوب می شود، می توان با گسترش فعالیت های تربیت بدنی و ورزش در مدارس، سطح توانایی های جسمی، روحی و قوای عقلانی دانش آموزان را افزایش و تنش های روانی و ناراحتی های جسمانی را کاهش داد (۱).

با توجه به این گستردگی و تأثیرگذاری در ابتدا سندی کلان تحت عنوان چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی تدوین شد که براساس این چشم انداز ایران در تلاش است با گذر از موقعیت کنونی «جامعه ای توسعه یافته متکی بر اصول اخلاقی و ارزش های اسلامی، ملی و انقلابی برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی، امن، مستقل و مقتدر، برخوردار از سلامت و رفاه و فعال، مسئولیت پذیر، ایثارگر، مومن، رضایت مند، برخوردار از وجدان کاری و انضباط عمومی، متعهد به انقلاب و

نظام اسلامی و شکوفایی ایران ایجاد کند و با رشدی پر شتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای سطح درآمد سرانه و اشتغال کامل جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) دست یابد (۱۰) با یک نگاه ویژه به این مطالب می‌توان نتیجه گرفت که برای داشتن ایران با چنین ویژگی‌هایی، در ابتدا باید آموزش و پرورش داشته‌اند که بتواند چنین انسان‌هایی تربیت کند و آن انسان‌ها بتواند اهداف بلند را تحقق ببخشند از این حیث لزوم برنامه‌ای مدون که ناظر بر ارزش‌های حاکم بر جامعه ایران اسلامی باشد احساس می‌شد که از این رهگذر سندی راهبردی تحت عنوان سند تحول بنیادین در نظام آموزش و پرورش پس از سالیان دراز بررسی و پژوهش، به تصویب رسید. این برنامه با الهام از ارزش‌های منبعث از آموزه‌های قرآن و سنت پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت (ع) و اسناد بالادستی، شامل قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران رهنمودهای رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری، سند چشم‌انداز بیست ساله، نقشه جامع علمی کشور و سیاست‌های کلی تحول نظام آموزشی تهیه و تدوین شده است (۱۱). این سند مشتمل بر ۸ فصل که عبارت از: فصل اول؛ کلیات، فصل دوم؛ بیانیه ارزش‌ها (۳۰ مورد)، فصل سوم؛ بیانیه مأموریت، فصل چهارم؛ چشم‌انداز، فصل پنجم؛ هدف‌های کلان (۸ مورد)، فصل ششم؛ راهبرد‌های کلان (۱۵ مورد)، فصل هفتم؛ هدف‌های عملیاتی (۲۳ مورد) و راهکارها (۱۳۱ مورد) فصل هشتم؛ چارچوب نهادی و نظام اجرایی تحول بنیادین آموزش پرورش (۳ بخش) نگاشته و به مرحله اجرا در آمد در بررسی جامع سند تحول بنیادین آموزش و پرورش از ۲۳ هدف عملیاتی ۱۸ مورد با اهداف و فعالیت‌های درس تربیت بدنی به صورت مستقیم و غیر مستقیم مرتبط بود و همچنین ۳۰ راهکار از ۱۳۱ راهکار در قالب پنج حوزه تخصص معلمان تربیت بدنی، انگیزه معلمان تربیت بدنی، منابع مالی مورد نیاز اجرای درس تربیت بدنی، منابع تجهیزات و امکانات اجرای درس تربیت بدنی و برنامه‌های اجرایی درس تربیت بدنی مورد ارزیابی قرار گرفتند و تحت عنوان چالش‌های پیش روی برنامه‌ها و راهکارهای عملیاتی سند دسته‌بندی شدند که این موانع به نحوی فرآیند آموزش را تحت تاثیر قرار می‌دهد تخصص که در اصطلاح، به مهارت خاص شخص در انجام کاری خاص می‌گویند که ممکن است در اثر کسب علم و تجربه و یا هر دو بدست آمده باشد همچنین انگیزه، که لفرانسوا (۱۹۹۷) انگیزه را علت و دلیل رفتار می‌داند. دلیل اینکه چرا ما بعضی رفتارها را انجام می‌دهیم و بعضی دیگر را انجام نمی‌دهیم انگیزه‌های ما هستند. تجهیزات آموزشی می‌تواند یکی دیگر از چالش‌ها باشد که خود شامل نرم افزار و سخت افزار می‌باشد. سخت افزار از قبیل: امکانات فیزیکی ساختمان، مساحت و کیفیت محوطه حیاط و راهروها و نرم افزار شامل: برنامه‌های آموزشی، اینترنت و کتب راهنمای معلم اشاره نمود همچنین منابع مالی را که می‌توان یکی از مهمترین چالش‌های پیش روی تمامی برنامه‌ها دانست به صورت کلی در آموزش و پرورش و جزیی در مدارس از چند منبع تامین می‌شود سرانه‌هایی که از طریق وزارت آموزش پرورش به حساب مدارس واریز می‌گردد، کمک‌های مالی اولیا دانش آموزان و خیرین که توسط انجمن اولیا و مربیان جمع‌آوری می‌شود، سهم شورای آموزش و پرورش و درآمد حاصل

از کلاس های فوق برنامه (۱۲). همچنین برنامه اجرایی یا عملیاتی شامل پیش بینی عملیات برای نیل به اهداف معین با توجه به امکانات و محدودیت ها و خطوط کلی ترسیم شده در برنامه ریزی راهبردی و بلند مدت است این برنامه اولویت های بلند مدت، اهداف و راهبردهایی را در مجموعه ای از دستورالعمل های کاری روشن و شفاف شکل می دهد اشاره کرد (۱۳). اما جدای از چالش ها باید به این نکته توجه داشت که آموزش و پرورش در درون خود با موضوعاتی روبروست که محدودیت نیستند اما می توانند در فرایند تعلیم و تربیت تاثیر گذار باشند. اگر توجه شود فرایند تعلیم و تربیت امری «زمان بر» و «دیر بازده» است که در طولانی مدت به بار می نشیند و مخاطبان نهاد آموزش و پرورش کودکان و نوجوانانی هستند آنچه را «امروز» فرا می گیرند «فردا» در افکار و رفتار خویش متجلی می سازند به بیان دیگر برنامه های امروز و فردا در فرایند تعلیم و تربیت به شدت به هم گره خورده است از سوی دیگر نهاد آموزش و پرورش به عنوان یک نهاد مدرن، در عصر مدرنیسم و در پاسخ به نیازهای جامعه صنعتی متولد و با کمترین تغییراتی به جوامع دیگر، از جمله کشور ایران منتقل شد لذا از همان ابتدای ورود با فرهنگ های بومی ناسازگار و پیامدها و برون داده های آن، در پاسخگویی به نیازهای جامعه با چالش روبرو بوده است (۱۴). تاکید بسیاری از علمای تعلیم و تربیت به مسئله تربیت بدنی نیز باعث شده است که امروزه بیشتر دست اندرکاران تربیت بدنی مدارس معتقدند که درس تربیت بدنی جایگاه اصلی و واقعی خود را در مدارس پیدا نکرده و در سطح مطلوب اجرا نمی گردد. در پژوهشی که رضانی نژاد و همکاران (۱۳۸۶)، به مقایسه مشکلات کلاس تربیت بدنی در مدارس بین مناطق محروم و برخوردار بر حسب شیوع پرداختند عواملی که در مناطق برخوردار بودند شامل: امکانات، معلم، دانش آموزان، عوامل اجتماعی و همکاری و در مناطق غیر برخوردار شامل: امکانات، معلم، عوامل اجتماعی، دانش آموزان و همکاری به ترتیب اولویت قرار داشتند (۱۵).

زندگی و فراهانی (۱۳۸۷)، افزودند که چالش های تربیت بدنی در آموزش و پرورش ایران در حوزه ها و گرایش های مفهومی، اهداف و استانداردهای آموزشی، راهبردهای آموزشی، راهبردهای ارزشیابی معطوف بوده است (۱۶). اما با توجه به نو پا بودن سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و همچنین عدم پختگی در برنامه های عملیاتی آن، بویژه در بخش تربیت بدنی که هنوز کارچندانی صورت نگرفته، در همین محدود کارهای انجام شده گودرزی (۱۳۹۲) در مطالعه مروری در مورد جایگاه تربیت بدنی در سند تحول بنیادین با رویکرد فلسفی افزود که بیشتر نگرانی از اهتمام بیش از حد به رقابت ورزشی و دور کردن دانش آموزان از اهداف اصلی تعلیم و تربیت و خطر افتادن به ورطه اندیشه های سکولاریستی و ماتریالیستی مشاهده شده است و همچنین توجه ویژه به مسابقات ورزشی ممکن است مریبان تربیت بدنی را از رسالت اصلی خود دور کند (۱۷). همچنین پیروانی نیا و همکاران (۱۳۹۲) در کاری پژوهشی به تحلیل سند تحول بنیادین پرداختند و افزودند با توجه به اینکه در سند تحول بنیادین معلم موثرترین عنصر در آن ذکر شده است و تغییرات تعلیم و تربیت، فراگیری مهارت های جدید برای معلمین، کارکنان و مدیران و آموزش های ضمن خدمت جهت بروز نمودن آگاهی های افراد و ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش ضرورتی اجتناب ناپذیر است (۱۸). همچنین نوید ادهم (۱۳۹۱) در یک کار پژوهشی به این نکته پرداخت که با توجه به اینکه تحول

بنیادین یک فرآیند پویا و پیچیده است لذا نیاز به کار جمعی و مدیریت هوشمندانه دارد و بدون تحول در مبانی نظری، باورها، رویکردها، رفتارها، روندها و فرایندها، هیچ تغییری اتفاق نخواهد افتاد(۱۴). همچنین رهبری و همکاران(۱۳۹۳) در پژوهشی تحت عنوان هویت ملی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران نشان دادند که هویت ملی موجود در سند تحول بنیادین ترکیبی از سه بعد هویت اسلامی، هویت ایرانی و هویت متجددانه می باشد که می تواند موجبات همبستگی ملی را در بین دانش آموزان فراهم نماید که در این میان لایه هویت اسلامی از برجستگی و تاکید ویژه ای برخوردار است(۱۹). در یک کار دیگری رعیت (۱۳۹۲) پایان نامه خود را به موضوع سند تحول بنیادین آموزش پرورش و چالش های پیش روی برنامه ها و راهکارهای عملیاتی آن از دیدگاه مدیران مدارس ابتدایی استان قزوین اختصاص داد یافته های او گویای این نکته بود که انگیزه معلمان، تخصص معلمان، تجهیزات آموزشی و منابع مالی از نظر مدیران مدارس ابتدایی استان قزوین به عنوان یک چالش جدی برای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش محسوب می گردند. همچنین مدیران مدارس ابتدایی استان قزوین معتقد بودند که برنامه های اجرایی مدارس با اهداف سند تحول بنیادین مطابقت دارند(۱۲). تحقیق حاضر به بررسی چالش هایی همچون: تخصص معلمان، انگیزه معلمان، امکانات و تجهیزات ورزشی، منابع مالی و همچنین برنامه اجرایی در بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس خواهد پرداخت تا مشخص گردد که هر کدام از این ۵ مورد به چه میزان در مسیر اجرای برنامه ها و راهکارهای عملیاتی برای تحقق سند در بخش تربیت بدنی مانع ایجاد می کنند. اما همانگونه که بررسی ادبیات تحقیق نشان داد تربیت بدنی و ورزش در آموزش و پرورش همواره با مشکلاتی از جمله: کمبود فضای مناسب و ایمن ورزشی، کمبود امکانات و تجهیزات آموزشی ، کمبود منابع مالی، عدم وجود معلمان متخصص و نبود برنامه درسی مدون روبرو بوده است اما از سال ۹۱ که سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به عنوان نقشه راه فراروی تمام فعالیت های آموزش و پرورش قرار گرفته است این مسئله مطرح می باشد که آیا چالش های پیش روی برنامه ها و راهکارهای عملیاتی برای تحقق سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس از جنس همان مشکلات قبلی می باشد و یا متفاوت از قبل می باشند . چالش ها اساسا قابل پیشگیری نبوده و اجتناب ناپذیرند. چنانچه مواجهه با چالش ها براساس مبانی فکری و چارچوب عملی و رفتاری مبتنی بر حقیقت، عقلانیت و منطق صورت گیرد، هرگز چالش ها به تهدید و بحران تبدیل و تأویل نخواهند شد(۱۴). برای حرکت در یک مسیر صحیح داشتن یک نقشه راه ضروری است، نقشه ای که مسیر عملیاتی و چگونگی پیمودن آن را به ما نشان دهد(۲۰). این چارچوب قطعاً بستری خواهد بود برای اینکه برنامه ریزی های دقیق تری صورت پذیرد و اهداف تعیین شده در سند تحول بنیادین در بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس تحقق پذیرد. بنابراین نظر به جایگاه سند تحول بنیادین در جهت دهی و هدایت حوزه تربیت بدنی و ورزش مدارس در آموزش و پرورش بررسی چالش های پیش روی برنامه ها و راهکارهای عملیاتی سند تحول بنیادین امری ضروری و به عنوان مسئله اصلی تحقیق مورد بررسی قرار گرفت اهمیت این موضوع با توجه به خلا پژوهشی در حوزه سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش به طور عام و همچنین نبود تحقیق در

خصوصاً بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس، سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش دو چندان می‌گردد. لذا با توجه به موارد ذکر شده این پژوهش بر آن است تا در حد امکان چالش‌های پیش روی برنامه‌ها و راهکارهای عملیاتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس را مورد تحلیل و بررسی قرار دهد.

روش شناسی

این پژوهش از نوع پیمایشی و از نظر هدف کاربردی بود جامعه آماری این تحقیق شامل ۱۴۰۰ نفر آموزگاران، دبیران، کارشناسان اداری و سایر دست‌اندرکاران حوزه تربیت بدنی آموزش و پرورش استان کرمان در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ بود. نمونه آماری این تحقیق با استفاده از جدول مورگان ۳۰۲ نفر از افراد به تفکیک زن و مرد که با توجه به جمعیت آماری مناطق مختلف تحت پوشش آموزش و پرورش استان کرمان با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار تحقیق پرسشنامه رعیت (۱۳۹۲) بود که در جامعه فرهنگیان کار شده بود و ساختار و گویه‌های آن در مطالعه حاضر حفظ گردید و فقط از نظر صوری گویه‌ها با تحقیق حاضر متناسب شد به همین دلیل روایی صوری و محتوایی مجدداً با استفاده از نظر خبرگان مدیریت ورزشی و آموزش و پرورش (۱۰ نفر) مورد بررسی مجدد قرار گرفت و تایید شد (نظر به اینکه روایی و پایایی ابزار تحقیق در مطالعات مشابه مورد بررسی و تایید قرار گرفته بود بنابراین تحلیل عامل تاییدی انجام نشد) همچنین ضریب پایایی آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۷ محاسبه گردید. این پرسشنامه در دو بخش تنظیم شد: بخش اول اطلاعاتی در مورد خصوصیات جمعیت شناختی و در بخش دوم که سؤالات اصلی تحقیق را در بر می‌گرفت که شامل ۳۵ سؤال مشتمل بر ۵ عامل (تخصص معلمان ۷ گویه، انگیزه معلمان ۷ گویه، تجهیزات و امکانات ورزشی ۹ گویه، منابع مالی ۴ گویه و برنامه‌های اجرایی ۸ گویه) مرتبط با چالش‌های پیش روی برنامه‌ها و راهکارهای عملیاتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس بود که براساس مقیاس لیکرت تنظیم شد.

در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از دو روش آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. به منظور سازمان‌دادن، خلاصه کردن و طبقه‌بندی نمرات خام و توصیف اندازه نمونه، تنظیم جدول توزیع فراوانی از آمار توصیفی استفاده شد بررسی توزیع داده‌ها موید آن بود که توزیع داده‌ها نرمال می‌باشد و در بخش آمار استنباطی از آزمون تحلیل واریانس مکرر و تی‌تک نمونه‌ای استفاده شد تحلیل آماری توسط نرم افزار «اس.پی.اس.اس»^۱ و در سطح معنی‌داری $p \leq 0/05$ انجام شد.^۱

یافته‌ها

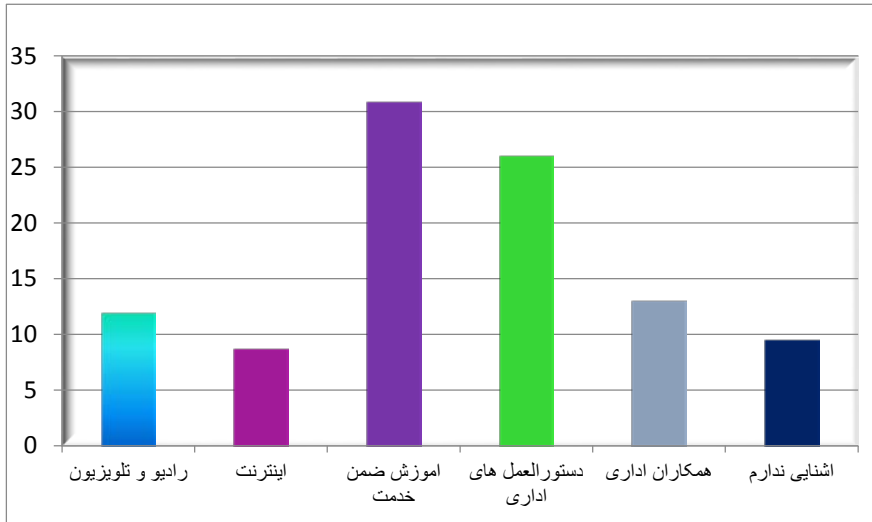
یافته‌های تحقیق در خصوص ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه تحقیق نشان داد که بیشتر نمونه مورد بررسی دارای مدرک کارشناسی (۶۴/۳٪) و کمترین مقدار مربوط به مدرک کاردانی (۱۴/۵٪) بود همچنین میانگین و انحراف استاندارد سابقه کار پاسخ دهندگان به سؤالات $11/42 \pm 7/88$ سال بود. یافته‌های مربوط به جنسیت، سن، مدرک تحصیلی، پست سازمانی سابقه کار در حوزه تربیت بدنی در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. آمار توصیفی ویژگی‌های فردی پاسخ دهندگان در معاونت تربیت بدنی و سلامت سازمان

آموزش و پرورش استان کرمان			نمونه آماری - سازمان
معاونت تربیت بدنی آموزش و پرورش استان کرمان			
درصد	تعداد	نوع	جنسیت
۶۲/۵	۱۸۸	مرد	
۳۷/۵	۱۱۳	زن	
۱۴/۵	۴۳	کاردانی	مدرک تحصیلی
۶۴/۳	۱۹۱	کارشناسی	
۲۱/۲	۶۳	ارشد و بالاتر	
۴۲/۷	۱۲۲	آموزگار	پست سازمانی
۴۰/۲	۱۱۵	دبیر	
۱۷/۱	۴۹	اداری و ...	
$11/42 \pm 7/88$			سابقه خدمت
$9/39 \pm 7/05$			(M+SD)
$33/6 \pm 94/34$			سن
			(M+SD)

*سابقه خدمت در آموزش و پرورش، **سابقه خدمت در حوزه تربیت بدنی مدارس

همچنین میزان آشنایی افراد شرکت کننده در پژوهش با سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش براساس مقیاس هاینر در حد متوسط بود. شایان ذکر است که نحوه آشنایی افراد با سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش در شکل ۱ آمده است.

شکل ۱. نحوه آشنایی معلمان و کارشناسان حوزه تربیت بدنی آموزش و پرورش استان کرمان با سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

در جدول ۲ اهداف عملیاتی و راهکارهای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (۲۱) به همراه راهکارهای مرتبط با بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس ارائه شده است.

جدول ۲. اهداف عملیاتی و راهکارهای سند تحول بنیادین آ.پ مرتبط با بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس

مؤلفه پژوهش	راهکار مرتبط	راهکارها	هدف های عملیاتی
برنامه ای	(۱-۱) طراحی و تدوین اجرای برنامه درسی ملی (متناسب سازی حجم و محتوای کتب درسی با ویژگی دانش آموزان)	۷ راهکار	۱. ویژگی های تربیت یافتگان
انگیزشی	(۲-۳) تقویت شایستگی ها و فراهم آوردن سازو کار اجرایی برای مشارکت فعال و موثر معلمان و... در برنامه های تربیتی و فعالیتهای پرورشی	۸ راهکار	۲. تعمق تربیت و تقویت التزام به ارزش ها
---	---	۷ راهکار	۳. تعمیق و ترویج فرهنگ حیا و عفاف متناسب با ظرفیت تعلیم و تربیت
---	---	۶ راهکار	۴. تقویت بنیان خانواده در جهت ایفای نقش تربیتی خانواده
برنامه ای	(۱-۵) تعمیم دوره پیش دبستانی بویژه در مناطق محروم و نیازمند در حد امکان با مشارکت بخش غیردولتی با تاکید بر آموزش های قرآنی و تربیت بدنی و اجتماعی	۸ راهکار	۵. تامین بسط عدالت در برخورداری از فرصت تعلیم و تربیت با توجه به تفاوت جنسیتی
مالی و تجهیزاتی	(۶-۶) ایجاد شبکه ای از محیط های یادگیری مانند: پژوهشسراها، نمایشگاه، ورزشگاهها و... برقراری تعامل اثربخش با این محیط ها	۶ راهکار	۶. تنوع بخشی به محیط یادگیری در فرآیند تعلیم و تربیت رسمی عمومی

—	—	۳ راهکار	۷. افزایش نقش مدرسه به عنوان یکی از کانون‌های پیشرفت محلی
انگیزشی	۲-۸) ایجاد سازوکار لازم برای تقویت جایگاه ومنزلت فرهنگی واجتماعی معلمان	۹ راهکار	۸- افزایش مشارکت نظام تعلیم و تربیت در رشد وتعالی کشور به عنوان نهاد مولد
انگیزشی	۶-۸) تقویت شایستگی های حرفه ای مدیران ومعلمان وایجاد سازوکار اجرایی برای مشارکت در برنامه های تربیتی وپرورشی	۴ راهکار	۹. جلب مشارکت ارگان سهیم و موثر بخش عمومی و غیردولتی در تعلیم و تربیت رسمی عمومی
تخصصی، انگیزشی	۷-۸) تاکید بر معلم محوری در رابطه با معلم ودانش آموز عرصه تعلیم و تربیت	۴ راهکار	۱۰. ارتقای منزلت اجتماعی و جایگاه حرفه ای منابع انسانی با تکیه بر نقش الگویی معلم
مالی	۲-۹) ایجاد سازوکار برای حفظ وارثای سطح مشارکت واقفین و خیرین مدرسه ومشارکت دولت در تامین هزینه های این مدارس	۱۲ راهکار	۱۱. بازمهندسی سیاست ها وباز تنظیم اصول حاکم بر برنامه درسی تربیت معلم با تکیه بر کارورزی وانطباق سطح شایستگی های حرفه ای معلمان
انگیزشی	۲-۱۰) استقرارنظام سنجش صلاحیت عمومی، تخصصی وحرفه ای و تعیین ملاک رتبه بندی وتقویت انگیزه ارتقای شغلی	۳ راهکار	۱۲. برقراری الگوی جبران خدمات وتامین رفاه نیروی انسانی در خور منزلت فرهنگیان
انگیزشی، تخصصی	۳-۱۱) ایجاد سازوکار برای جذب و نگهداشت استعدادهای برتر با تکیه بر تقویت انگیزه های معنوی و مادی معلمان وایجاد نظام باز آموزی مستمر علمی و تسهیل در ادامه تحصیل با توجه به رتبه بندی معلمان	۲ راهکار	۱۳. افزایش نقش شوراهای آ.پ استان در تقویت برنامه تربیتی
انگیزشی	۴-۱۱) ایجاد نظام ارزیابی صلاحیت معلمان شامل شایستگی های اخلاقی، اعتقادی و... وارزشیابی متناسب با مبانی و اهداف سند تحول راهبردی	۳ راهکار	۱۴. ایجاد ومتناسب سازی فضاهای تربیتی با نیازهای دانش آموزان و ویژگی ها وشرايط اقلیمی
انگیزشی	۳-۱۲) ایجاد سازوکارهای قانونی برای افزایش انگیزه معلمان و مربیان با ساماندهی مناسب خدمات وامکانات رفاهی و رفع مشکلات مادی و معیشتی آنان	۶ راهکار	۱۵. اصلاح محتوا، ارتقای جایگاه افزایش کیفیت کارآمدی علوم انسانی
—	—	۲ راهکار	۱۶. تنوع بخشی در ارائه خدمات آموزشی وفرصت های تربیتی مناسب علائق دانش آموزان
تجهیزاتی	۱-۱۴) طراحی وساخت فضاهای تربیتی متناسب با اقتضانات برنامه درسی با تکیه بر استفاده از فناوری های نوین ساخت وتجهیزات آموزشی	۳ راهکار	۱۷. ارتقای کیفیت فرایند تعلیم و تربیت با تکیه بر استفاده هوشمندانه از فناوری های نوین
تجهیزاتی	۳-۱۴) اهتمام به طراحی، ساخت وتجهیز مناسب نمازخانه، کتابخانه، آزمایشگاه، فضای سبز و فضای ورزشی در تمام مدارس به عنوان محیط تعلیم و تربیت	۳ راهکار	۱۸. تغییر و نوآوری در نظام تعلیم و تربیت با رویکرد پویا و بالنده
تخصصی، انگیزشی	۴-۱۵) جذب وتربیت معلمان مستعد ، آگاه ومتعهد برای تدریس در درس های علوم انسانی، دانش افزایی مستمر معلمان در حین خدمت وارثای شان ومنزلت فرهنگی واجتماعی آن ها	۴ راهکار	۱۹. استقرار نظام ارزشیابی وتضمین کیفیت در تعلیم وتربیت
تخصصی	۳-۱۶) توجه کافی به شرایط روحی دانش آموزان در سنین بلوغ و ارائه مشاوره و آموزش های دینی و اخلاقی متناسب با آنها	۵ راهکار	۲۰) تامین تسهیلات وامکانات و ایجاد سازوکارهای کارا و اثربخش در آموزش های ضمن خدمت معلمان و تقویت انگیزه و مهارت حرفه ای برای یادگیری مداوم
تجهیزاتی	۱-۱۷) توسعه ضریب نفوذ شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات(اینترنت)در مدارس وایجاد سازوکار مناسب برای بهره برداری هوشمندانه توسط مربیان ودانش آموزان	۴ راهکار	۲۱-۱۹) طراحی و اجرای نظام ارزشیابی نتیجه محوربراساس استانداردهای ملی برای گذر از دوره های تحصیلی و رویکرد ارزشیابی فرایند محور در رتقای دوره ابتدایی وتلفیقی در سایر پایه های تحصیلی
تجهیزاتی، تخصصی	۳-۱۷) اصلاح و به روز آوری روش های تعلیم وتربیت با تکیه بر روش های فعال، گروهی، خلاق با توجه به نقش الگویی مسلمانان	—	—
تخصصی، انگیزشی	۲-۱۸) تامین تسهیلات وامکانات و ایجاد سازوکارهای کارا و اثربخش در آموزش های ضمن خدمت معلمان و تقویت انگیزه و مهارت حرفه ای برای یادگیری مداوم	—	—
انگیزشی، برنامه‌ای	۲-۱۹) طراحی و اجرای نظام ارزشیابی نتیجه محوربراساس استانداردهای ملی برای گذر از دوره های تحصیلی و رویکرد ارزشیابی فرایند محور در رتقای دوره ابتدایی وتلفیقی در سایر پایه های تحصیلی	—	—

مالی	(۲۰-۳) اولویت بخشی به آموزش ابتدایی در تامین و تخصیص منابع	۷ راهکار	۲۰. تامین و تخصیص و تنوع بخشی به منابع مالی مدیریت متناسب با نیازهای کمی و کیفی
مالی	(۲۰-۴) افزایش سهم هزینه های غیر پرسنلی در بودجه جاری آموزش و پرورش به میزان مناسب به منظور ارتقای آموزش و تربیت		
مالی	(۲۰-۶) بهینه سازی بهره برداری از منابع مادی و فیزیکی و تبدیل به احسن کردن آن ها و طراحی استانداردهای مصرف و تعبیه سازوکارهای پیشگیری از اسراف و تبذیر		
برنامه‌ای	(۲۱-۱) اصلاح و بازنگری ساختار دوره های آموزشی براساس مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۰ راهکار	۲۱. بازنگری و بازمهندسی ساختارها و رویه ها و روش ها
انگیزشی	(۲۱-۵) ساماندهی ساعات کار مربیان برای حضور تمام وقت در مدارس شامل ساعات تدریس و ساعات اختصاص یافته به سایر فعالیت های تربیتی مرتبط در مدرسه با توجه ضرورت جبران خدمات مناسب ایشان		
—	—	۶ راهکار	۲۲. ارتقا بهبود مستمر کیفیت نظام کارشناسی، مدیریت و راهبری آموزشی و تربیتی در نظام تعلیم و تربیت
	(۲۳-۴) حمایت های مادی و معنوی از طرح های موفق و نوآوری های تربیتی بومی، مستندسازی و انتشار یافته های پژوهشی در داخل و خارج از کشور و ایجاد بانک اطلاعاتی فعال و کارآمد	۴ راهکار	۲۳. توسعه ظرفیت پژوهش و نوآوری، نظریه پردازی و مستندسازی تجربیات تربیتی بومی

یافته های توصیفی مربوط به مولفه های اصلی پژوهش در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. آمار توصیفی مولفه های اصلی پژوهش

عامل‌های پژوهش	فراوانی	حد پایین	حد بالا	میانگین	انحراف استاندارد
تخصص معلمان	۲۷۵	۱/۲۹	۵	۳/۲۵	۰/۶۹
انگیزه معلمان	۲۷۳	۱/۷۱	۵	۳/۴۳	۰/۶۶
تجهیزات آموزشی	۲۷۳	۲/۸۹	۵	۴/۲۱	۰/۴۹
منابع مالی	۲۸۶	۱/۵۰	۵	۴/۲۸	۰/۶۵
برنامه اجرایی	۲۵۹	۱/۵۰	۵	۳/۳۴	۰/۶۷

یافته دیگر این تحقیق به بررسی اثرات چالش های مورد بررسی از طریق مقایسه میانگین آن ها با نمره ملاک ۳ پرداخت به همین منظور از آزمون آماری تی تک نمونه ای در سطح معنی داری $P \leq 0/05$ استفاده شد. یافته های تحقیق نشان داد که چالش های پنج گانه مورد بررسی از دید پاسخ دهندگان به عنوان چالش های پیش روی برنامه ها و راهکارهای عملیاتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس شناخته شدند. جدول (۴).

جدول ۴. نتایج آزمون تی تک نمونه ای مربوط به چالش های پنج گانه پیش روی برنامه ها و راهکارهای عملیاتی سند تحول بنیادین آ.پ در بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس

عوامل‌های تحقیق	تعداد	میانگین	نمره	مقدار t	درجه	مقدار Sig
			ملاک	آزادی	(سطح معنی داری)	
تخصص معلمان	۲۷۵	۳/۲۵	۳	۴/۸۴	۲۷۴	۰/۰۰۱
انگیزه معلمان	۲۷۳	۳/۴۳	۳	۱۰/۷۴	۲۷۲	۰/۰۰۱
تجهیزات آموزشی	۲۷۳	۴/۲۱	۳	۴۰/۹۸	۲۷۲	۰/۰۰۱
منابع مالی	۲۸۶	۴/۲۸	۳	۳۳/۰۱	۲۸۵	۰/۰۰۱
برنامه اجرایی	۲۵۹	۳/۳۴	۳	۸/۳۳	۲۵۸	۰/۰۰۱

پس از بررسی اثر گذاری چالش ها به مقایسه این عوامل از طریق آزمون تحلیل واریانس مکرر پرداخته شد به همین منظور ابتدا آزمون همگونی کوواریانس ها مورد بررسی قرار گرفت که در سطح $P \leq 0/05$ معنی دار شد جدول (۵).

جدول ۵. آزمون همگونی واریانس ها (ماخلی)

سطح معنی داری	درجه آزادی	کای اسکوار	آزمون موخ لی	تاثیرات درون گروهی
۰/۰۰۱	۹	۵۵/۵۸۷	۰/۷۵۹	عامل ها

همان گونه که مشخص است آزمون ماخلی معنی دار شده ($P \leq 0/05$) که نشان دهنده اختلاف میانگین بین مولفه های مورد بررسی می باشد. بنابراین مطابق دستورالعمل آزمون آنالیز واریانس باید در گزارش نهایی خط مربوط به آزمون گرین هوس گیزر گزارش شود، یافته مربوطه در جدول (۶) گزارش گردیده شد.

جدول ۶. نتایج خروجی آزمون همگونی واریانس ها (خط گرین هوس گیزر)

سطح معنی داری	درجه آزادی	ضریب اف	مجذور میانگین	آزمون
۰/۰۰۱	۳/۵۷۹	۲۳۸/۰۳۵	۶۷/۴۰۳	گرین هوس گیزر

سپس به منظور مقایسه زوجی چالش ها با یکدیگر از آزمون تعقیبی بونفرونی در سطح ($P \leq 0/05$) استفاده گردید یافته ها نشان داد که بین چالش تخصص معلمان تربیت بدنی با چالش اجرایی و همچنین بین چالش انگیزه معلمان با چالش برنامه اجرایی تفاوت معنی داری مشاهده نگردید. جدول (۷)

جدول ۷. سطوح معنی داری آزمون تعقیبی بونفرونی مربوط به چالش های پیش روی برنامه ها و راهکارهای عملیاتی سند تحول بنیادین آ.پ در بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس

ردیف	مؤلفه ها	تخصص معلمان	انگیزه معلمان	امکانات ورزشی	منابع مالی	برنامه اجرایی
۱	تخصص معلمان	-----	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۱۰۸
۲	انگیزه معلمان	-----	-----	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۲۴۱
۳	امکانات ورزشی	-----	-----	-----	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۴	منابع مالی	-----	-----	-----	-----	۰/۰۰۱
۵	برنامه اجرایی	-----	-----	-----	-----	-----

بحث و نتیجه گیری

معلمان تربیت بدنی یکی از عوامل انسانی مهم در آموزش و پرورش هستند که نقش بسیار حساسی در تربیت و سلامت نیروی انسانی جامعه دارند (۲۲). معلم تربیت بدنی موثرترین عنصر انسانی در ارتقای جایگاه درس تربیت بدنی می باشد؛ زیرا او متولی و مسئول اصلی اجرای این درس است. بدیهی است که معلم به طور مجرد و مجزا از سایر عناصر و عوامل موثر عمل نمی کند و کیفیت و جایگاه این درس به مجموعه ای از عوامل موثر مربوط می شود (۱). در برنامه های تحولی ابتدا باید معلمی متحول تربیت کنیم و سپس دانش آموز متحول و تحول مورد نظر را برای تحقق اهداف برنامه های تحولی از این معلم انتظار داشته باشیم (۱۸). یافته های تحقیق نشان داد که یکی از چالش های پیش روی برنامه ها و راهکارهای عملیاتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس چالش مربوط به تخصص معلمان است پاسخ دهندگان به این چالش معتقدند معلمان تربیت بدنی با رشته های تحصیلی غیر مرتبط اثربخشی مناسبی ندارند و علت آن هم شاید به دلیل کمبود بسیار زیاد معلمان تربیت بدنی در سالیان نه چندان دور مجموعه آموزش و پرورش بود کمبود خود را از طریق تبدیل وضعیت دیگر معلمان جبران می کرد و از آن طرف نیز برخی از معلمان احساس می کردند با تبدیل وضعیت به معلم تربیت بدنی کار کمتری را انجام خواهند داد بنابراین رفته رفته درس تربیت بدنی اثربخشی خود را از دست می داد و شاید نظر پاسخ دهندگان ناشی از این نگاه باشد. اکثریت نسبی معتقدند که مدرک تحصیلی معلمان تربیت بدنی پایین نیست. البته همانطور که در (جدول ۴) نتایج آزمون تی تک نمونه ای و همچنین میانگین مشخص است که تخصص معلمان علی رغم اینکه یکی از چالش های پیش روی برنامه ها و راهکارهای عملیاتی سند تحول بنیادین در بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس می باشد اما در بین دیگر عوامل از اهمیت کمتری برخوردار است که البته این نشان از بی اهمیت بودن عامل نیست و همچنین با توجه به آزمون تعقیبی بونفرونی (جدول ۷) مشخص است که تخصص معلمان به جز با برنامه اجرایی با دیگر عوامل تفاوت معنی داری دارد. در پژوهش مظفری و همکاران (۱۳۸۷) انجام دادند استفاده از متخصص تربیت بدنی جهت تدریس در مدارس ابتدایی در تحقیقات زیادی مورد تاکید قرار گرفته است (۵). در ارتباط با میزان دانش و آگاهی و توانایی معلمین مالکی گندمانی (۱۳۸۱) در پژوهشی اعلام کرد که از

دیدگاه معلمان تربیت بدنی، آموزش و مطالعات دبیران از بین سایر عوامل آموزشی باید بیشتر مورد توجه قرار گیرد (۲۳) که با نتایج پژوهش تطابق دارد اما در مورد مدرک تحصیلی معلمان تربیت بدنی این نکته قابل توجه که کارهای پژوهشی که تا اوایل دهه هشتاد صورت گرفته از یک چالش تحت عنوان پایین بودن مدرک تحصیلی حکایت داشته است. اما شاید بتوان گفت تمهیدات صورت گرفته در سالیان اخیر در بخش استخدام معلمان متخصص توسط وزارت آموزش و پرورش و همچنین افزایش جذب دانشجو در مقاطع مختلف تحصیلی در بخش تربیت بدنی، ایجاد منابع علمی متنوع و متعدد، تغییر نگاه مسئولین و جامعه به تربیت بدنی مدارس شرایطی را بوجود آورده که در حال حاضر این اعتقاد وجود دارد که دیگر سطح تحصیلی معلمان تربیت بدنی پایین نیست از این نظر کارهای قبلی با یافته به دست آمده در این مولفه مغایر می باشد. همچنین اکثریتی از معلمان معتقد بودند کلاس های درس تربیت بدنی به صورت سنتی اداره می شود که البته کارهای مهمی در سالیان گذشته در حوزه طراحی برنامه برای یک کلاس پویا و فعال انجام شده اما همچنان به نظر می رسد یک شکاف بین طراحی و اجرا وجود دارد و آن عدم توجه طراحان به شرایط ناپایدار درس تربیت بدنی می باشد همه این موارد می تواند ناشی از این باشد که تغییرات بسیاری در این حوزه صورت گرفته اما تا تحول فاصله زیادی داریم . که البته توسعه متوازن در تمام سطوح درس تربیت بدنی شاید مسیر را برای تحول، قدری هموار سازد. در چالش دوم که مربوط به انگیزه معلمان تربیت بدنی می باشد اکثریت پاسخ دهندگان معتقدند که وضعیت حقوق، معیشت و رفاه معلمان تربیت بدنی در جامعه پایین است همچنین قریب اتفاق معلمان تربیت بدنی اعلام کرده اند که به شغل خود علاقمندند و یا عده قابل توجهی از ای پاسخ دهندگان تصریح کرده اند که روند ارزشیابی فعلی از معلمان تربیت بدنی ناکارآمد است. با توجه به (جدول ۴) نتایج آزمون تی تک نمونه ای و همچنین میانگین مشخص است که انگیزه معلمان تربیت بدنی در بین دیگر عوامل از میزان اهمیت در حد معمول برخوردار است همچنین با توجه به آزمون تعقیبی بونفرونی (جدول ۷) روشن است که انگیزه معلمان به جز با برنامه اجرایی با دیگر عوامل تفاوت معنی داری دارد. فلاح زاده ابرقویی (۱۳۸۰) در پژوهشی نشان داد از بین همه عوامل، افزایش حقوق و مزایا،... در ایجاد انگیزه معلمان تاثیر دارد (۲۴). آشتیانی (۱۳۸۴) نیز در پژوهش خود که روی ۱۰۰ نفر از معلمان تربیت بدنی مرد و زن در مقاطع مختلف تحصیلی نیشابور، نشان داد که روابط، حقوق، دستمزد و ... دارای بیشترین اهمیت هستند. که موارد ذکر شده با یافته های برآمده از پژوهش هماهنگی دارد (۲۲). اما در پژوهشی که کن (۲۰۱۴) انجام داده بود اعلام کرد، که دستمزد اثر قابل توجهی در نگرش معلمان نسبت به عوامل انگیزشی ندارد، و به نظرمی رسد که معلمان توسط منابع انگیزشی خارجی تحت تاثیر قرار نمی گیرند و بهتر است معلمان بیشتر تحت تاثیر منابع انگیزش درونی قرار گیرند (۲۵) ، که البته با اکثر پژوهش های انجام شده در ایران مغایرت دارد اما با بررسی های انجام گرفته قابل ذکر است که همچنان انگیزه در بین معلمان بویژه معلمان تربیت بدنی یکی از چالش های اساسی فراروی نظام آموزش و پرورش است که ظاهرا امروزه دیگر، دارای قدمتی چندین و چند ساله است که این چالش هم شامل منابع

بیرونی انگیزش که البته با توجه به نظر پاسخ دهندگان (۸۶٪) از شفافیت بیشتری برخوردار است و هم شامل منابع درونی انگیزش از قبیل احترام جامعه و مسئولین، داشتن شان و منزلت کافی می باشد، به نظر می رسد شاید عدم توجه به جایگاه ویژه معلمان بطور عام در سطح کلان، افزایش سطح تحصیلی معلمان که با سطح توقع آن ها ارتباط مستقیم داشته و همچنین تبعیض سیستمی که برای آن می توان علل بیشماری را ذکر کرد از علل پایین بودن انگیزه است عدم ارزشیابی صحیح معلمان تربیت بدنی که شاید تا به امروز هیچکدام از ارزشیابی های صورت گرفته ناظر بر عملکرد معلمان تربیت بدنی نبوده و همین موضوع ریشه در حوزه برنامه ریزی درس تربیت بدنی دارد و یا در سیستمی که هیچگونه تفاوتی بین معلمان فعال و غیر فعال بطور مشخص وجود ندارد را نیز می توانیم از علل بی انگیزگی معلمان تربیت بدنی نام ببریم که حتی پس از اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش همچنان یکی از دغدغه های اساسی در حوزه تربیت بدنی آموزش و پرورش می باشد. به نظر می رسد برای تغییر وضعیت انگیزشی معلمان لازم است یک نگاه جامع تر و یک تعریف مانع تر از معلم، مسئولیتش و تاثیرش در جامعه انجام بشود.

چالش بعدی پیش روی برنامه ها و راهکارهای عملیاتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس مورد بررسی قرار می گیرد مربوط به تجهیزات و امکانات ورزشی مدارس است. اکثریت معلمان تربیت بدنی معتقدند که آب گرم و مکان مناسب جهت شستشوی دست ها و پاهای دانش آموزان پس از انجام کلاس تربیت بدنی در مدارس وجود ندارد و یا عده ای عدم کیفیت و ایمنی سطوح حیاط مدارس را مانعی برای اجرای دروس ملی در مدارس می دانند و نیز نبود سالن های ورزشی به اندازه کافی جهت اجرای طرح های ملی مورد دیگری بود که معلمان تربیت بدنی به آن اشاره داشته اند. از بررسی (جدول ۴) نتایج آزمون تی تک نمونه ای و همچنین میانگین مشخص است که از نگاه پاسخ دهندگان تجهیزات آموزشی یک از چالش های بسیار مهم پیش روی برنامه ها و راهکارهای عملیاتی سند تحول بنیادین در نظام آموزش و پرورش ایران اسلامی می باشد و براساس آزمون تعقیبی بونفرونی (جدول ۷) تجهیزات ورزشی با کلیه چالش ها تفاوت معنی داری دارد. کمبود امکانات ورزشی در بیشتر تحقیقات ۳۰ سال گذشته در مدارس کشور به عنوان یکی از مشکلات اصلی مورد تاکید قرار گرفته است. که این موضوع با پژوهش مالکی گندمانی (۱۳۸۱) که کمبود امکانات ورزشی را مهم ترین مشکل اثرگذار بر کلاس تربیت بدنی نام بردند تطابق دارد (۲۳). البته بررسی منابع و تحقیقات موجود نشان می دهد که مشکل نبود امکانات و فضا های ورزشی در بسیاری از کشورهای جهان برطرف نشده است (۱۵). همچنین معلمان مهم ترین عامل در اجرای درس تربیت بدنی را به ترتیب تامین فضای مناسب، تدریس درس تربیت بدنی توسط معلم متخصص، تامین وسایل و تجهیزات ورزشی اعلام کردند (۵). یافته های این پژوهش با نتایج بیشتر تحقیقاتی که در زمینه عوامل مهم اجرای درس تربیت بدنی در داخل کشور انجام گرفته است از جمله دقیقه ی رضایی (۱۳۷۱) و رون (۱۳۸۸) در مدارس استان تهران انجام دادند مطابقت دارد (۲۶، ۲۷). بررسی های محقق نشان داد پژوهش هایی که در دهه های مختلف صورت گرفته در اکثریت آن ها یکی از موانع پیش روی اجرای

درس تربیت بدنی در مدارس مشکل تجهیزات و امکانات ورزشی در مدارس می باشد و به موردی که مخالف این مورد باشد برخورد نکرد. به نظر می رسد ابتدا امکانات و تجهیزات ورزشی در مدارس بطور کلی چه سنرم افزاری و چه سخت افزاری توانایی پاسخگویی به برنامه های کلان سند تحول و در ذیل آن برنامه های تدوین شده در سطح پایین تر را ندارد لازم است یک بار برای همیشه توقع خود را از تربیت بدنی در مدارس مشخص کنیم تا نیاز واقعی مدارس مشخص شود هرچند که برخی از این نیازها: از جمله فضای کافی و سطوح با کیفیت و ایمن نیازهای اولیه هرگونه فعالیت در مدارس می باشد و پس از این است که ما می توانیم متناسب با توقعاتمان امکانات لازم را فراهم کنیم. شاید ما روزانه زیاد واژه تربیت بدنی را تکرار می کنیم اما در حقیقت چندان توجهیبه عنوان یک درس به آن نداریم و در حوزه برنامه ریزی نیز بیشتر تاکید به ورزش است. یادآوری این نکته لازم است که منابع دولتی مدارس در تمام نقاط دنیا محدودند. بنابراین نمی توان از یک مدرسه انتظار داشت که هم به بحث مهم تربیت بدنی در مدارس بپردازد و هم بخواهد دانش آموزانی داشته باشند که در اکثر رشته های ورزشی بتوانند با امکانات ورزشی و درخور فعالیت بنمایند.

از میان چالش های پنج گانه، منابع مالی یکی دیگر از چالش های پیش روی برنامه ها و راهکارهای عملیاتی سند تحول بنیادین در بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس می باشد. اکثریت معلمان معتقدند که سرانه های ورزش دانش آموزی پاسخگوی اجرای سرفصل دروس تربیت بدنی نمی باشد همچنین عدم به موقع واریز سرانه های دانش آموزی برای اجرای دروس تربیت بدنی و مشارکت ناچیز اولیا دانش آموزان در حوزه تربیت بدنی مدارس از دیگر موضوعات مورد اشاره معلمان تربیت بدنی بوده است. اما آنچه که در (جدول ۴) نتایج آزمون تی تک نمونه ای و همچنین میانگین مشخص است مهم ترین چالش پیش روی برنامه ها و راهکارهای عملیاتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس از نگاه پاسخ دهندگان منابع مالی است و همچنین با توجه به آزمون تعقیبی بونفرونی (جدول ۷) مشخص است که منابع مالی با دیگر عوامل تفاوت معنی داری دارد. دقیقه رضایی(۱۳۷۱)در پژوهشی اعلام کرد که ۹۱/۲۳ درصد مدیران طبق اعلام نظر خودشان بودجه سالانه ورزش را صرف خرید امکانات ورزشی می کنند(۲۶). رون(۱۳۸۸) اکثر مدیران (۷۰درصد) به تخصیص بیشتر بودجه تمایل دارند(۲۷)، یا در پژوهشی دیگر که منظمی و همکاران(۱۳۹۰) در حوزه ورزش بانوان انجام دادند از میان کلیه عوامل مجموعه عوامل مالی و امکاناتی از دیدگاه مدیران زن، بیشترین تأثیرگذاری بر توسعه تربیت بدنی و ورزش بانوان کشور را داشتند(۲۸). همچنین شیخ زاده (۱۳۸۴) در پژوهشی در حوزه جذب منابع مالی از اولیا دانش آموزان اعلام کرد که انجمن های اولیا و مربیان و شوراهای آموزش و پرورش نقش اصلی در جذب کمکهای مالی و فکری مردم در آموزش و پرورش دارند. بهره گیری هر چه بیشتر از روحیه تعاون اولیای دانش آموزان و دیگر افراد خیر و علاقمند در جهت تهیه، تدارک و تکمیل امکانات آموزش و پرورش مدرسه نظیر کارگاه، آزمایشگاه، کتابخانه، نمازخانه، فضای ورزشی و توسعه ساختمان و حیاط مدرسه به عنوان مهمترین اهداف انجمن اولیا و مربیان بوده (۲۹) که با یافته های تحقیقش مطابقت دارد. اما در بررسی رضوی و همکاران(۱۳۹۰) بودجه یکی از موانع پیش

روی کیفیت بخشی درس تربیت بدنی بود که در اولویت قرار نداشت (۳۰) به نظر می رسد همانطور که برخی زیر ساخت ها در طی سالیان دراز در آموزش و پرورش حل شده همچنان موارد زیرساختی زیادی وجود دارد که به آن ها پرداخته نشده یا کم توجهی شده که این خود ریشه فرهنگی دارد ما تا زمانی که ضرورت داشتن یک حوزه تربیت بدنی فعال که می تواند زمینه ساز شعار پیشگیری بهتر از درمان است را احساس نکرده و یا همچنان عده ای به این نکته نرسیده اند که اکثریت استعداد های ورزشی ما امکان شناسایشان در مدارس بسیار سهل الوصول تر و دقیق تر از هر جای دیگری است نمی توانیم یک برنامه مدون و پیش رو را طراحی کنیم و البته مشکل سرانه ها که در مدارس ریشه دار است با توجه به عدم کفایت بودجه آموزش و پرورش، بالطبع سرانه هر دانش آموز در مدارس نیز پایین می آید و البته شاید لازم باشد که درس تربیت بدنی را قبل از آن که با دانش آموزان مرور کنیم یک بار برای متولیان امر تشریح کنیم تا شاید اندکی از ذهنیت نادرست در مورد تربیت بدنی که در سالیان نه چندان دور شکل گرفته فاصله بگیرند. شایان ذکر است اکثریت مدیران مدارس علاوه بر سرانه بسیار ناچیز ورزشی، مبالغی بیش از آن را به تربیت بدنی در مدرسه اختصاص می دهند که نشان از همکاری و همراهی آنان دارد.

آخرین چالش از موانع پیش روی برنامه ها و راهکارهای عملیاتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در بخش تربیت بدنی و ورزش مدارس مربوط به برنامه های اجرایی می باشد اکثریت پاسخ دهندگان معتقدند که هدایت دانش آموزان به تحقیق و پژوهش در طرح جابر با رویکرد تربیت بدنی و ورزش صورت نگرفته است و اعتقاد عده ای بر آن است که برنامه های دروس ملی تربیت بدنی با اهداف سند تحول تا حدودی مطابقت نداشته و توجه مسئولین تربیت بدنی آموزش و پرورش به سند تحول بنیادین در سطوح مختلف نسبت به سال های قبل کمتر شده است. با توجه به (جدول ۴) نتایج آزمون تی تک نمونه ای و همچنین میانگین مشخص است که از نظر پاسخ دهندگان برنامه های اجرایی تربیت بدنی مدارس علی رغم اینکه یکی از چالش های پیش روی سند تحول بنیادین در بخش تربیت بدنی می باشد اما در بین دیگر عوامل از اهمیت نسبتا کمی برخوردار است و همچنین با توجه به آزمون تعقیبی بونفرونی مشخص است (جدول ۷) که برنامه اجرایی به جز با تخصص و انگیزه معلمان با دیگر عوامل تفاوت معنی داری دارد. دهقانی (۱۳۷۹) در نتایج پژوهش خود آورد که عدم اجرای یک برنامه جامع از دلایل اجرای نامناسب درس تربیت بدنی در مدارس است (۳۱). یافته های تحقیق حاضر با نتایج تحقیقات دیگر گویای این نکته که با اجرای سند تحول و همچنین اجرای برنامه های دروس ملی، تربیت بدنی پس از سال ها از سردرگمی کلی نجات پیدا کرد که از این حیث با نظر پاسخ دهندگان مطابقت دارد رضوی و همکاران (۱۳۹۰) بیان داشتند که برنامه آموزشی در کیفیت بخشی درس تربیت بدنی بسیار موثر است و توجه به ویژگی ها، نیازها و علایق دانش آموزان در تدوین برنامه های آموزشی عامل مهمی در کیفیت بخشی درس تربیت بدنی مدارس می باشد (۳۰). اما یافته های دیگر تحقق نشان می دهد که در حوزه حیات پویا به تربیت بدنی در مدارس توجه کمی شده است که شاید این ناشی از ابتدایی بودن طرح دارد و با گذشت زمان به پختگی لازم خواهد رسید. و از طرفی همچنان نگاه ویژه به

مسابقات ورزشی مدارس، درس تربیت بدنی را در حاشیه قرار داده به نحوی که تمامی برنامه های اجرایی درس تربیت بدنی تحت الشعاع مسابقات ورزشی هستند.

شاید بتوان گفت که سند تحول بنیادین در مقام یک سند بالادستی قابل دفاع باشد اما قطعا در حوزه تبدیل به یک برنامه با چالش های ویژه ای از جمله موارد مذکور روبروست امید است یافته های این تحقیق بتواند گامی هرچند کوتاه در برطرف شدن یا تعدیل شدن مشکلات ذکر شده از طریق فراهم نمودن اطلاعات پژوهشی مورد نیاز مسئولان ذیربط بردارد.

در پایان لازم است از همکاری صمیمانه اداره تربیت بدنی و سلامت آموزش و پرورش استان کرمان و همچنین کلیه کارشناسان نواحی مختلف آموزش و پرورش استان کرمان که در جمع آوری اطلاعات زحماتی را متحمل شدند قدردانی بعمل آوریم.

References

1. Razavi.M.H & Rohani.Z & Ghanbari.A.(2014).” Analysis of factors affecting the promotion of physical education in schools”. Journal of Sport Management and motor behavior,10,19, pp: 69-80 (Persian)
2. Skovdal ,M &Campbell,C. (2015). “Beyond education: What role can schools play in the support and protection of children in extreme settings?” International Journal of Educational Development, 41, pp: 175-183
- 3.Almeida Sales,A. (2015). “Prospects for the Future of Education.Training Teachers to Think Beyond”.Social and Behavioral Sciences,174, pp: 739–744.
4. AhmadiHedayat.A. (2013).”Review Document of Fundamental Ttransformation of Education Based on Votes of Education Jean Piaget”.(Unpublished master's thesis).Payam Noor University , Hamedan.(Persian).
- 5 Mozaffari,A & MoeinFard,M & Poursoltani,H & MoshrafJavadi,B & Esmaeili,M. (2009). “Describe the implementation status of physical education and sport in the country in terms of first-grade teachers and administrators”. Journal Movement,7,2,14,pp: 119-139. (Persian)
6. Drake,K & Longacre,M & MacKenzie,T & Titus,L&Beach,M & Rundle,A & Dalton,M. (2014).” High school sports programs differentially impact participation by sex”.Journal of Sport and Health Science,31,pp: 125-132.
- 7.Aurnhammer,W & Kanowith,I & Fleischman,S & Garafola,G & Laffin,M & Richards,J. (2013).” Aims and Objectives of Physical Education Activities”.Research Quarterly. American Physical Education Association,8,1,pp: 103-122.

8. Powell.E & Woodfield.L & Nevill.A . (2015). “Increasing physical activity levels in primary school physical education: The SHARP Principles Model” .Preventive Medicine Reports 3,pp: 7–13.
- 9.Chen.H & Dai.J & Gao.Y. (2017). “ Measurement invariance and latent mean differences of the Chinese version physical activity self-efficacy scale across gender and education levels “.”.Journal of Sport and Health Science X X (2017) PP:1-9.
10. The Perspective of the Islamic Republic of Iran on the horizon of 1404, (2004), (Persian)
11. Hajibabayi,H. (2012). “A Study on the characteristics of “THE SCHOOL WHICH I LIKE” according to the document on fundamental development in education”. Journal of educational innovation, 11,42, PP: 4-5. (Persian)
12. Ryat,J. (2013).”Document the fundamental transformation of education and the challenges facing it, from the perspective of elementary school principals Qazvin Province”. (Unpublished master's thesis). Islamic Azad University,Takestan. (Persian)
13. Hoseini,G & Hamidi,M & Tojari,F. (2014). “Operational plans of students’ sport for Islamic Azad University branches”. Applied Research of Sport Managemen, 2 ,4, PP: 37-54. (Persian)
14. NavidAdham,M. (2012).” Management requirements for a Fundamental Development In Education”.Journal culture strategy,17,18, PP: 295-323. (Persian)
15. RamzaniNejad,R & HematiNejad,M & Zabihi,E. (2007). “Compare management problems in school physical education classes deprived of the opportunity to sport”. Journal of The Faculty of Physical Education & Sport Sciences (HARAKAT),44, PP: 127-140. (Persian)
16. Zandi,B & Farahani,A. (2007). “A Comparative Study of Physical Education Curriculum In Iran,Usa and Canada”. Journal Movement,12,PP: 97-110. (Persian)
17. Goudarzi,A. (2013).”Document On Fundamental Development In Educaion, Philosophy And Physical Education Position”. Journal of development and education in physical education,13,4,PP: 32-34. (Persian)
18. PeyravaniNia,P. & PeyravaniNia,P. (2013).” Evaluating Contents of Document of Fundamental Reforms in Education, Focusing on Organizational Learning”.Journal E-Learning University(MEDIA),4,3,PP: 2-3. (Persian)
19. Rahbari,M & Belbasi,M & Ghorbi,M. (2015). “National IdentityDocument of Fundamental Development Education In The Islamic Republic of Iran”. Journal National studies,16,1,PP: 45-66. (Persian)

20. Maleki,E & Sharifian,E. (2015,February). "The role of physical education schools in realize the value proposition document on fundamental development in Education of Iran".Paper presented at 8the International Congress on Physical Education and Sport Sciences (Iran), ShahidBehshti University (pp.1-2). Tehran ,Ministry of Sciences, Research and Technology Sport Sciences Research Institute.
21. Document on the fundamental transformation of education, (2012), (Persian).
22. Ashtiani,H. (2005). "Describe and prioritize the factors of physical education teachers motivation Nishapur according to Herzberg's theory". (Unpublished master's thesis).ShahidBeheshtiUniversity ,College of Physical Education. (Persian)
23. Maliki Gandomani,Gh. (2002).” Management problems of physical education classes from the perspective of teachers”.(Unpublished master's thesis).Tehran University, College of Physical Education. (Persian)
24. FallahzadehA bargouei,M. (2002). "Job motivations educators government boys schools in Yazd province". (Unpublished master's thesis).Teacher Training University of Tehran, College of Education. (Persian)
25. CAN,S. (2015). " Factors motivating teachers working at elementary and secondary schools". Social and Behavioral Sciences,174,pp: 3087 – 3093.
26. DaghighehRezaei,S. (1992).”Check the status of physical education in schools for boys Khorasan Province”. (Unpublished master's thesis).Teacher Training University of Tehran, College of Physical Education. (Persian)
27. Ron,H. (2009).” Physical education programs in schools to spread the culture of sport in society”. Journal of development and education in physical education,32, pp: 19-23. (Persian)
28. Monazzami,M & Allam,Sh & ShetabBushehri,N.(2011).” Factors affecting the development of physical education and sport for women Islamic Republic of Iran”. Journal of Sport Management,10,pp: 151-168. (Persian)
29. SheikhZadeh,M. (2005).” Review the financial provisions from the perspective of parents and experts in education”. Journal Educational Research,2,4,pp: 3-4. (Persian)
30. Razavi,M & ShabaniBahar,Gh & Sajadi,A. (2011). "Analysis of factors affecting the quality of physical education teachers in middle schools from the perspective of sports".Journal of Sport Management and motor behavior,7,14,pp: 103-112. (Persian)
31. Dehghani,M. (2000).” Middle school physical education from the perspective of school principals, physical education teachers and students of the city Mybod”.(Unpublished master's thesis).Esfahan University, College of Physical Education. (Persian)

The Challenges Facing the Programs and Operational Guidelines of Fundamental Reform Document of Education in Schools' Physical Education and Sport

Ehsan Maleki Poor Horjandi¹, Esmail Sharifian*²

Abstract

Background & Purpose: The purpose of this study was to investigate the challenges facing the programs and operational guidelines of fundamental reform document of Education in schools' physical education and sport.

Methodology: This research was a survey study and its statistical population included 1,400 teachers, administrative experts, and other professionals in the field of physical education of Kerman province in the academic year of 2014-2015. The sampling method was multistage cluster with a proportional distribution. The sample size was considered based on the Kerjisy-Morgan table, with 302 subjects of men and women as samples. To collect the data, a questionnaire with two sections of demographic and main questions, consisting of 35 items based on 5 factors was used. This questionnaire was based on Raeit's (1392) questionnaire, whose structures were retained in the present study. The face and content validities of the used questionnaire was estimated and confirmed by experts of sport management and education (n = 10). Its reliability was also calculated using Cronbach's alpha coefficient (0.87). For analyzing the collected data, One Sample T-test, ANOVA, and Bonferroni test were used by spss₂₀ software.

Results: The results showed that of the five factors of teachers' specialization, teachers' motivation, equipment and sports facilities, financial resources, and executive programs, the financial resources factor was identified as the most important challenge facing the plans and operational guidelines of fundamental reform document of Education in schools' physical education and sport.

Conclusion: Based on the results of this study, the fundamental reform document in the implementation of programs and operational guidelines requires the necessary modifications to adjust the five factors of the teachers' specialization, teachers' motivation, equipment and facilities, financial resources, and executive programs.

Keywords

Physical Education, Sport, Schools, Operational programs, Teachers.

1 . Master of Sport Management, Physical education teachers of Education Kerman

2 . Associate Professor, Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran (Corresponding Author: Email: Sharifian@uk.ac.ir ; Tel: +989133409246)